

Bezdroża

travelbook

Cypr

ERGO
HESTIA

Ubezpieczenie
w podróży

Autor przewodnika: Peter Zralek

Redaktor prowadzący: Agnieszka Krawczyk

Redakcja: Małgorzata Przybyłowicz-Nowak

Opracowanie kartograficzne: DAKA – Studio Graficzne

Źródło pochodzenia danych kartograficznych:

OSM (<http://www.openstreetmap.org>)

Projekt okładki: hotmedia

Skład: DAKA – Studio Graficzne

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiejkolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autor oraz wydawnictwo Helion dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autor oraz wydawnictwo Helion nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Wydawnictwo Helion

ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice

tel.: 32 2309863

e-mail: redakcja@bezdroza.pl

księgarnia internetowa: <http://bezdroza.pl>

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres:

<http://bezdroza.pl/user/opinie/?becyr1>

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Wydanie I

ISBN: 978-83-246-8632-2

Copyright © Helion, 2014

- **Kup książkę**
- **Poleć książkę**
- **Oceń książkę**
- **Księgarnia internetowa**
- **Lubię to!**
- **Nasza społeczność**

Cypr

Kup książkę

Poleć książkę

MIEJSCA, KTÓRYCH NIE SPOSÓB PRZEGAPIĆ NA POŁUDNIOWYM CYPRZE

Skarby przeszłości w Muzeum Cypru w Nikozji

Niewiele jest kolekcji jednocześnie tak małych i tak fascynujących jak ta w Nikozji. W ciągu godziny możemy prześledzić dużą część historii materialnej dokumentującej działalność człowieka, od pierwszych koślawych naczyń z gliny po powabne linie marmurów godnych Pigmaliona. Sensacją na skalę światową jest zbiór figurek wotywnych sprzed 2500 lat z sanktuarium w Agia Irini (Akdeniz).

Kościółki z freskami w masywie Troodos wpisane na Listę UNESCO

Już samo odszukanie kościółków może okazać się wydarzeniem na miarę wielkich odkryć. Czasami, by dostać klucz do wrót, trzeba odnaleźć drzemiącego w chruśniaku popa. Wewnątrz zabytków na turystów czekają freski, tworzące swego rodzaju „komiksy”, które – opisując wydarzenia testamentowe – uczyły i pouczały niepiśmiennych wieśniaków. Zaznajomieni ze współczesną kulturą obrazkową, możemy poczuć, jak historia zatacza krąg.

Mozaiki w Pafos

Niesamowite mozaiki, zestawione z milionów małych kamiennych kostek, zabierają widzów na wyprawę w świat przodków – ich wyobrażeń, mitów i baśni. Prawdziwa uczta dla wrażliwego turysty. Część ekspozycji została odkryta przez polskich archeologów.

Kup książkę

Poleć książkę

Atrakcje Cypru

MIEJSCA, KTÓRYCH NIE SPOSÓB PRZEGAPIĆ NA PÓŁNOCNYM CYPRZE

St. Hilarion

Pozostałości średniowiecznego zamku, o którym marzyło się w dzieciństwie. Nie tylko dla byłych księżniczek i rycerzy. Odwiedziny w pnących się ku niebu zabudowaniach twierdzy zastąpią całe biblioteki historycznych książek.

Intrygująca twierdza w Kirenii

W jej grubych murach obejrzymy m.in. biuiterię i kościane narzędzia sprzed tysięcy lat, najstarszą zachowaną na świecie łódź, broń i groteskowe manekiny na wystawie przeznaczony tylko dla dorosłych. Fascynująca podróż w czasie.

Ruiny starogreckiego Salamis

Turysta dowie się tu, jak wyglądało życie w dawnych czasach. Prawdziwa gratka nie tylko dla miłośników starożytności, ale i dla wszelkich dusz nieobojętnych na piękno (pozostałości miasta przysypał piasek wydm). Wizytę warto zakończyć kąpielą na plaży przy wykopaliskach.

Kup książkę

Poleć książkę

Atrakcje Cypru

PRZEŻYCIE, KTÓRE MUSI SIĘ STAĆ UDZIAŁEM KAŻDEGO TURYSTY NA CYPRZE

Degustacja sera *halloumi* (tur. *hellim*)

Najsłynniejszy wyspiarski przysmak produkowany na Cyprze przynajmniej od średniowiecza. Ser ten, wytwarzany z mleka koziego i owczego (dziś może być też z domieszką mleka krowiego), smakuje wyjątkowo wybornie grillowany i z patelni. >

Obserwowanie ptaków

Cypr jest bardzo ważnym punktem na trasach lotów ptactwa migracyjnego. W czasie przelotów odwiedzają go setki gatunków tych skrzydlatych stworzeń. Najlepszymi rejonami do prowadzenia obserwacji są półwysp Akamas w greckiej części Cypru i półwysp Karpas w części tureckiej. <

Kup książkę

Poleć książkę

PRZEŻYCIE, KTÓRE MUSI SIĘ STAĆ UDZIAŁEM KAŻDEGO TURYSTY NA POŁUDNIOWYM CYPRZE

Nurkowanie do wraku drobnicowca „Zenobia”

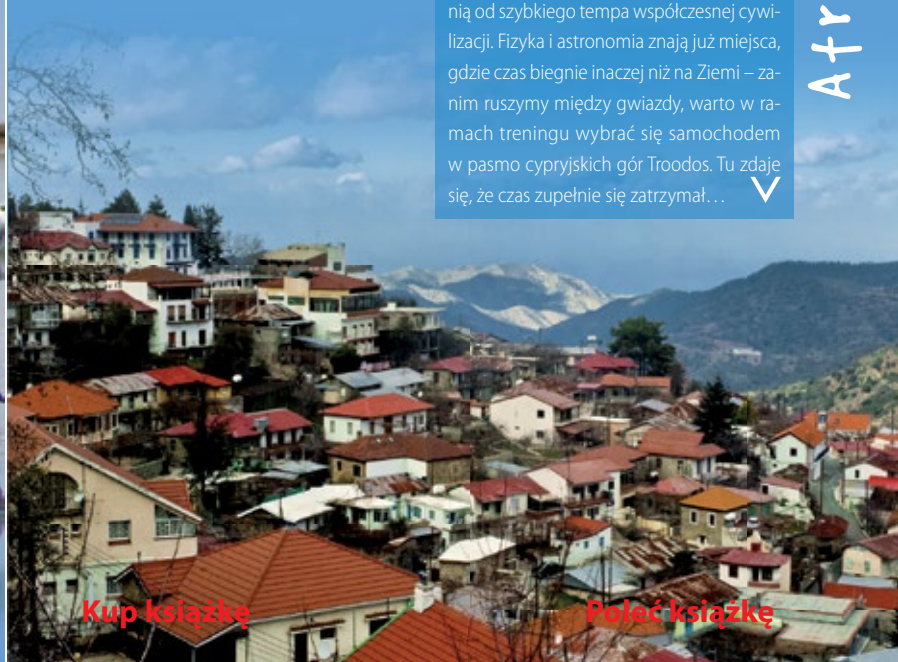
Nurkowanie do tego wraku uważane jest, zarówno przez amatorów, jak i specjalistów, za podwodną przygodę z absolutnie najwyższej półki. Smaczku dodaje tajemnicza awaria i zatonięcie w trakcie dziewięczonego rejsu statku zwodowanego w jednej z najlepszych stoczni na świecie. Na odkrycie czeka również bajeczny podmorski świat Cypru. >

Festiwal wina w Limassol

„Nie ma miłości bez wina” – pisał Eurypides. Jeśli chcemy zakochać się w Cyprze, musimy poczuć jego smak. Oprócz wina na festynie skosztujemy również przysmaków miejscowej kuchni. <

Wizyta w malowniczych wioskach rejonu Troodos

Odwiedziny przynajmniej jednej z wiosek w okolicach Troodos są szczególnie polecane marzycielom, wizyta może być też odskocznią od szybkiego tempa współczesnej cywilizacji. Fizyka i astronomia znają już miejsca, gdzie czas biegnie inaczej niż na Ziemi – zanim ruszymy między gwiazdy, warto w ramach treningu wybrać się samochodem w pasmo cypryjskich gór Troodos. Tu zdaje się, że czas zupełnie się zatrzymał... <

Kup książkę

Poleć książkę

Larnaka

Współczesna 30-tysięczna Larnaka leży na miejscu starożytnego Kition (Citium). Niektórzy badacze utrzymują, że pierwszą osadę założyli tu w XIII w. p.n.e. przybysze z peloponeskich Myken. Inni twierdzą, że gdy przybyli Grecy, ktoś już tu mieszkał. Są też różne legendy, jak ta o Kittimie, wnuku Noego, który miał wznieść miasto nad morzem (Kittim jako miasto wymienione jest w Starym Testamencie). Być może z tego powodu Święto Potopu (*Kataklysmos*) obchodzi się tu szczególnie hucznie.

HISTORIA

Obecność morza dawała miastu rację bytu – leżało bowiem na przecięciu szlaków handlowych. Do brzegów Syrii można było już wtedy dopłynąć stąd w ciągu półtora, dwóch dni. To stamtąd przybyli Fenicjanie, od których wyspiarze nauczyli się żeglowania. Z czasem drogą wodną docierały tutaj także armie agresorów, np. w 709 r. p.n.e. była to armia króla imperium Asyrii

Sargona II. W muzeum w Berlinie przechowywana jest stela, na której siedmiu władców Cypru składa mu hołd.

Miasto żyło głównie z wytopu miedzi. Larnaka, często niszczona przez trzęsienia ziemi, za panowania frankońskiej dynastii Lusignanów nazywała się Salinas, od płytkiego jeziora – źródła soli – znajdującego się na południe od miasta. Salinas było też przystankiem w drodze do Ziemi Świętej, ale z czasem wyludniło się, a na mapach zaczęło pojawiać się pod nową nazwą. Larnaka to „sarkofagi, kamienne trumny, ossuaria” i właśnie tego typu rzeczy od czasu do czasu znajdowali tu w dużych ilościach orzący ziemię chłopci. Francuszczyk Mikolaj Huen w 1487 r. zauważył w Larnace tylko jeden kościół (św. Łazarza) i stojącą obok niego karcznię. Rozwój przyszedł dopiero pod koniec potęgi Imperium Osmańskiego i później wraz z przejęciem kontroli przez Brytyjczyków (którzy jednak jako port preferowali Famagustę). W roku 1864 powstała w Larnace siedziba

ważnego Banku Osmańskiego. W XIX w. trzy razy w miesiącu dopływał tutaj francuski parowiec z Syrii. Inna linia obsługiwała połączenie ze Stambułem i Bejrutem. Aktualnie taką funkcję komunikacyjną pełni miejscowość Limassol (Lemesos).

WARTO ZOBACZYĆ

★ **Muzeum Pieridesa** 📍 Pierides Museum, Zinonos Kitieos 4; otwarte: pn.–czw. 9.00–16.00, pt.–sb. 9.00–13.00; wstęp 2 EUR (studenci 1 EUR), sponsorowane jest przez Bank Marfin Laiki, który w placówce otworzył

Kup książkę

Poleć książkę

Kup książkę

Poleć książkę

własne centrum kultury. Neokolonialny budynek postawiony został w 1815 r. Był on siedzibą konsulatów kilku krajów (godło Królestwa Szwecji dalej widnieje na fasadzie). Początek znajdującej się w muzeum kolekcji dał Demetrios Pierides w 1839 r., a jego dzieło kontynuowali członkowie rodziny. To niewielkie (sześć sal), ale pięknie zaprojektowane i utrzymane muzeum. Zbiory prezentowane są chronologicznie.

W **sali I** (po lewej stronie od wejścia) warto podejść do gabloty nr 9 i pochylić się nad eksponatem nr 2. To dzbanuszek z okresu archaicznego (750–480 p.n.e.) ze słynnym rysunkiem „Marsjanina”. Przez zwolenników teorii o naszym pozaziemskim pochodzeniu obiekt ten traktowany jest jako jej niezbity dowód. Zainteresować może też eksponat nr 1 (w tej samej gablocie). Naczynie przedstawia fenickiego boga Reszeffa, opiekuna wytopiaczy metali. Poza tym znajdziemy tu wiele figur z wypalanej gliny, zostawianych niegdyś w sanktuariach jako wota. Frapujące są płaskie terakotowe figury o stylizowanej sylwetce człowieka, przypominające deski do krojenia chleba. Pochodzą z młodszego neolitu i wczesnej epoki brązu, a więc z lat 3900–1900 p.n.e. Część naukowców twierdzi, że służyły do formowania (wydłużania) czaszek dzieci. Praktykę tę spotykamy w wielu społeczeństwach i w różnych okresach, przeważnie wśród wyższych warstw społecznych.

W **sali II** wśród dziesiątków glinianych i kamiennych wizerunków ludzkich znajdziemy najbardziej może znany eksponat kolekcji – glinianą figurę „krzyczącego mężczyzny” (postać ma szeroko otwarte usta). Mierzy ona ok. 45 cm i datowana jest na 3800–3500 r. p.n.e. To naczynie (figura jest wewnątrz pusta) prawdopodobnie było wykorzystywane w ceremoniach, być może związanych z płodnością lub urodzajem.

Płyn wypływał z niego przez otwór w penisie przedstawionego mężczyzny (mamy też podobne naczynia o kształcie kobiet, z otworem wypływowym w łonie). Naczynie znaleziono opodal Souskiou w rejonie Pafos. W sali stoi też kilka waz z okresu klasycznego i wiele przedmiotów z czasów Rzymian (m.in. wapienna głowa, prawdopodobnie przedstawiająca cesarza Nerona). W muzeum jest również pomieszczenie wypełnione starymi mapami i kilkanaście sztuk broni na ścianach w korytarzu (a poniżej zezwolenie króla Jerzego V na używanie przez założyciela muzeum tytułu kawalera jednego z orderów). Interesujący wydaje się ponadto zbiór 360 sztuk antycznego szkła z okresu rzymskiego oraz (w ostatniej sali) XIII- i XIV-wiecznej ceramiki o żółtej i zielonej glazurze z dekoracjami w technice *sgraffito*. Najpiękniejsze jest bez wątpienia naczynie ukazujące sokolnika (stoi w osobnej, niewielkiej gablocie).

Przy placu Kalograion natrafimy na **★ Okręgowe Muzeum Archeologiczne** **† District Archaeological Museum**, otwarte: wt., czw., pt. 8.00–15.00, śr. 8.00–17.00, sb. 9.00–15.00, zamkn. nd. i pn.; wstęp 1,70 EUR.

W **sali I** muzeum, zaraz po lewej stronie, zobaczymy model neolitycznej osady Chirokitia (zob. s. 97). W gablocie nr 7 stoi gliniany osiadłany osioł (a może koń?) – jeden z pierwszych dowodów udomowienia zwierząt przez człowieka. Z okresu 1650–1500 p.n.e. pochodzą dwa gliniane rytyny (naczynia obrzędowe) w kształcie byków (gabloty nr 11, obiekty nr 3 i 4). Przy wyjściu z sali znajdziemy (w gablocie H) trzy piękne ceremonialne dzbany.

W następnym pomieszczeniu (**sala II**) zebrano m.in. przedmioty związane z kolejną falą migracyjną Greków z ładu stałego, czyli Mykeńczyków. W gablocie A jest krater z dekoracją rybną z Kalavassos z XIV w. p.n.e., a gliniane figurki kobiet stoją na półce w gablocie

nr 6. Przedstawienia te łączone są czasami z kultem Astarte, bogini ze Wschodu, prekursoriki Afrodyty. Niewiasty z ok. 1550–1200 p.n.e. dumnie prezentują odkryte piersi, jedna czule tuli w ramionach dziecko. Warto zwrócić uwagę na okazałe kolczyki dwóch postaci. Przy końcu pokoju stoi mająca przeszło 3 tysiące lat wanna znaleziona w Pyla.

Sala III prezentuje artefakty z okresu obejmującego prawie pół tysiąca lat (1050–475 p.n.e.) – głównie figurki ludzkie bądź same głowy. W gablocie nr 6 mamy gliniany model zaprzęgu, tzw. trojki (obiekt nr 5).

Znaleziska z czasów rzymskich (szkło, naczynia z alabastru) wystawiono w **sali IV**. Tu też leżą srebrne tetradrachmy z wizerunkiem Aleksandra Wielkiego w typowej dla niego grzywiastej fryzurze.

Wejście do dwóch ostatnich pomieszczeń (**sale V i VI**) leży na lewo od kasy biletowej. Prezentowane obiekty obejmują okres przeszło półtora tysiąca lat. Tutaj można zdać sobie sprawę z postępu, jakiego dokonała nasza cywilizacja. W salach oglądać możemy głównie przedmioty wykonane z wypalanej gliny i kamienia.

Na tyłach muzeum, za ogrodzeniem, leży **sanktuarium bogini Astarte** z XII w. p.n.e. należącego do cmentarzyska Bamboula. Astarte to bóstwo płodności pochodzenia

fenickiego; było jednym z głównych na wyspie do czasu „zadomowienia” się na Cyprze bogów greckich (jego rolę przejęła wówczas Afrodyta). Brytyjczycy zrównali wzniesienie z ziemią, nie rozpoznając starożytnych pozostałości. Pod wiatą ustawiono prasę do oliwy, znalezioną w trakcie budowy drogi Larnaka–Limassol, a na dziedzińcu muzeum leżą detale architektoniczne (m.in. bębny kolumn) oraz niewykończone rzeźby (np. 3-metrowy kolos).

Muzeum sąsiaduje ze znacznie ciekawszym architektonicznie budynkiem, wzniesionym w poł. XIX w. – **klasztorem św. Józefa**. Jeszcze do niedawna – do lat 80. ubiegłego wieku – w klasztorze funkcjonowała prowadzona przez siostry zakonne szkoła dla dziewcząt.

★ Starożytny Kition **† Kition Archaeological Site**, otwarte: pn., wt., czw., pt. 8.00–14.30, śr. 8.00–17.00, zamkn. sb. nd.; wstęp 1,70 EUR, którego Larnaka ma być kontynuacją, leży dokładnie pod współczesnym miastem. Wykopaliska prowadzono do tej pory w siedmiu rejonach. Znaleziska poza ceramiką obejmują m.in. czaszki byków, które – być może – wyścielone od wewnątrz skórą, noszone były w czasie ceremonii przez kapłanów. Tak zwany drugi obszar, odsłonięty w latach 1963–81, można

▼ Klasztor św. Józefa

Kup książkę

Poleć książkę

Kup książkę

Poleć książkę

Zenon z Kition

Jego rodzina była zapewne pochodzenia fenickiego, a niewykluczone, że żydowskiego. Podobno kiedy Aterczycy zaproponowali mu obywatelstwo, miał powiedzieć, że chciałby pozostać wierny Fenicji. Urodził się w Kition między 333 a 335 r. p.n.e. W wieku 20 lat wyemigrował do Aten. Większość informacji o Zenonie pochodzi od pisarza Diogenesa Laertiosa. Wspomina on na przykład, że Zenon był kupcem, którego statek rozbił się w okolicach Aten. Cypryzyk słuchał tam wielu myślicieli, zanim sam zaczął nauczać około 301 r. p.n.e. Zwykł przesiadywać w Stoa Poikile, zwyczajowym miejscu dysput (stoa to przykryty zadaszeniem portyk, miejsce spotkań, zaś *poikile* znaczy „kolorowy”). Z tego powodu jego szkołę zaczęto nazywać „stoicką”. Stoicyzm uważał gwałtowne emocje za źródło zła. Celem tej etyki było osiągnięcie szczęścia dzięki życiu zgodnie z naturą i kierowanie się rozumem. Cypryzyk – jak na stoika przystało – prowadził w Atenach bardzo prosty tryb życia, jadł prawie wyłącznie chleb, miód i figi. W swoim dziele Politeia propagował ideę państwa bez sądów, świętyń, pieniędzy i... ze wspólną własnością kobiet.

▲ Pomnik Zenona z Kition w Larnace

Myśli Zenona rozwinął Chryzyp; stoikami zostali m.in. Seneka i cesarz Marek Aureliusz. Filozofia ta wywarła duży wpływ na rozwój chrześcijaństwa. Zenon zmarł ok. 262 r. p.n.e. Jak pisze Laertios: po wyjściu ze szkoły przewrócił się i nie chciał się podnieść, jednocześnie wstrzymał oddech. Jego imieniem nazwano jeden z kraterów na Księżycu. Zenon powiedział: „Natura dała nam jeden język i dwoje uszu po to, byśmy słuchali dwa razy więcej, niż mówimy”.

zobaczyć względnie łatwo. Ten teren wielkości pół hektara, obwiedziony sznurem, nieoobjętym pozostawi jedynie prawdziwego entuzjastę starożytności. Niskie mury tworzyły kiedyś pięć świątyń, z czego druga była dość okazałych rozmiarów (35 na 22 m). Wchodziło się do niej po monumentalnych schodach. Fundamenty świątyni nr 4 zrobiono z nieużywanych kamieni kotwicznych.

Co ciekawe, w pobliżu terenu świątyni-ego leżał szereg warsztatów obróbki miedzi

– przez stulecia najważniejszego produktu eksportowego wyspy. W starożytności łączono wyzyskiwanie metali z kultami płodności. W zamierzchłej przeszłości odlewnicami zajmowała się Wielka Bogini, główne bóstwo Cypru. W pewnym stopniu tę zależność ilustruje późniejsze małżeństwo greckiej Afrodyty z patronem kowali, Hejajstosem. Jak ziarno w glebie tak i miedz „rosła” w ziemi, jedno i drugie będąc darem boga. W Kition i Enkomi czczono m.in.

Kup książkę

Poleć książkę

boga Reszeffa (Reshef), który przybył z Kananu w Palestynie. W Egipcie opiekował się on końmi i powozami, stąd znajdowane tu wota w formie końskich zaprzęgów. Innym bóstwem powiązaniem z obróbką miedzi był Herakles–Melkart: fuzja greckiego herosa z fenickim bogiem Melkartem, który był z kolei spokrewniony z Nergalem, odpowiedzialnym za wytop miedzi w północnej Syrii.

Antyczny pisarz Dion Chrysostomos opisuje w jednym ze swych dzieł siłą kobiet o imieniu Demonassa. Miała ona wprowadzić w Kition trzy prawa. Pierwsze karało niewierną kobietę zesłaniem do domu publicznego (i obcięciem włosów). Drugie zakazywało pochówku ciała samobójcy, trzecie zaś wymierzało karę śmierci za kradzież wołu. Wszystkich trzech przestępstw miały dopuścić się dzieci Demonassy. Z tego powodu kobieta rzuciła się w rozgrzany metal: miedz bądź brąz.

Dumą miasta i miejscem przyjemnym dla turystów jest **bulwar nadmorski**. Po grecku nazywa się Phinikoudhes (Finikudes), czyli „Palmowy”. Biegnie wzdłuż dobrze zagospodarowanej plaży (od wielu lat odznaczanej Błękitną Flagą Unii Europejskiej), od leżącego na północy nowoczesnego portu

▼ Bulwar nadmorski Phinikoudhes

jachtowego, mieszczącego 450 jednostek, do fortu na południu.

Północny koniec promenady sięga placu Europy (Plateia Evropis), sąsiadującego z wejściem do mariny. Plac, którego zachodnie pierzeje zamykają budynki magistratu, zdobi **posąg Zenona z Kition** (zob. *Zenon z Kition*, s. 84). Jest to kopia jedyne starożytnego wizerunku myśliciela, znaleziona w Herkulanum pod Neapolem.

W środkowej części promenady znajdziemy inny monument. Przy chodniku stoi wysoki cokół z **popiersiem Kimona z Aten**. Mąż ten w połowie V w. p.n.e. próbował na czele floty 200 statków wyrwać Cypr z sieci zależności od Persji, jednak zginął w bitwie morskiej. 100 m przed fortem (idąc z północy) stoi **kamienny lew** – dar Wenecji dla Larnaki.

Przy południowym końcu promenady leży **fort** **Larnaca Fort**, otwarte: pn.–pt. VI–VIII 9.00–19.30, IX–V 9.00–17.00, zamkn. sb. i nd.; wstęp 1,70 EUR. Budowla pochodzi z 1625 r. – tak podaje większość źródeł, choć m.in. Florius Voustronius czy Jauna twierdzą, że w tym miejscu fortyfikacje budował już król Jan I (1382–98). W roku 1833 fort został częściowo zniszczony przez piorun

Kup książkę

Poleć książkę

Św. Onufry

Ze św. Onufrym (w Egipcie znanym jako Abu Nufar) zarówno Kościoł rzymskokatolicki, jak i Kościoły wschodnie mają pewien kłopot. I nie chodzi o to, że właściwie nie wiadomo, gdzie i kiedy żył (w końcu w przypadku wielu świętych trudno to orzec), ale nie wiadomo nawet, jakiej był płci! Powszechnie przyjmuje się, że żył gdzieś w Egipcie, w IV bądź V w. Podobnie silna tradycja przyjmuje, że Onufry był najpierw – piękną oczywiście – dziewczyną o imieniu Onufra. Chcąc zachować swe dziewictwo, modliła się ona o przeobrażenie w mężczyznę. I stał się cud. Św. Onufry przedstawiany jest przeważnie – również na ikonie w Larnace – jako mężczyzna o nieco dzikim spojrzeniu i długich włosach osłaniających nagość. Czasami nosi on na biodrach własnoręcznie wykonaną z liści przepaskę, dlatego też uważany jest za opiekuna tkaczy. Z jakiegoś powodu został również patronem prawników. Na Sycylii opiekuje się również Palermo i pełni rolę podobną do św. Antoniego Padewskiego, pomagając odnaleźć zgubione rzeczy. Dzień ku jego czci przypada 12 czerwca. Warto wspomnieć,

że od XV w. działa w Polsce, w Jablecznej, klasztor pod wezwaniem św. Onufrego. Powstał w miejscu, w którym znaleziono ikonę świętego, dokąd podobno przypłynęła Bugiem. Obecnie w opactwie przebywa 10 braci kierowanych przez ihumena Atanazego.

– dziś jest wzorowo utrzymany. Bezpośrednio przy wejściu po prawej stronie znajduje się pomieszczenie, w którym do roku 1945 wieszano skazanych przestępców. Pokój został przebudowany (usunięto m.in. belkę do zawieszania sznura), ale w posadzce widoczne jest kamienne koryto, w które wpadał wisielec po podniesieniu drewnianej podłogi. Dla poprawienia sobie nastroju warto wyjść na piękny dziedziniec. Stoją tam masywne armaty, a pod zadaszeniem – trzy działa z początku XX w. z fabryki Kruppa. Pochodzą

z okresu, gdy twierdza służyła Brytyjczykom. Na piętrze urządzono wystawę fotografii bizantyjskich kościołów. W dwóch gablotach rozłożono kilkanaście detali antycznej architektury, lampki oliwne i rzymskie szkło. Wyborny jest zbiór ceramiki typu *sgraffito* z XIII–XV w. Czwarte, ostatnie pomieszczenie zamieniono w pokój dzienny z czasów osmańskich ze złotymi otomanami wzdłuż ścian.

Dzielnicę wokół fortu i na południe od niego do niedawna zamieszkiwali prawie wyłącznie Turcy. Stąd m.in. obecność dwóch

Kup książkę

Poleć książkę

▲ Meczet Al-Kebir

meczetów. Bezpośrednio przy twierdzy leży **meczet Al-Kebir** (Kebir Camii), zwany Büyük (tureckie „wielki”), choć na taki nie wygląda. Wzniesiono go w XIX w.

Do **★ kościoła św. Łazarza** **Agios Lazaros, otwarte: pn.–pt. 8.00–12.30 i 14.30–17.30, sb.–nd. 8.00–17.30; wstęp bezpłatny. Muzeum przykościelne, otwarte: pn.–sb. 8.30–12.30 i 15.00–17.30; wstęp 0,85 EUR,**

dojdziemy, odchodząc od nabrzeża przy forcie ulicą P. Valsamaki. Obecna świątynia pochodzi z XVII w. Pierwotna była z IX stulecia. Ma nastrojowe wnętrza tonące w złocie, światłach i barwnych ikonach, ale zachwyca przede wszystkim czystymi liniami architektury. Może to najpiękniejszy kościół na całej wyspie? Zamożny Łazarz był bratem Marty i Marii. Jego dom w Betanii stał się dla Jezusa

▲ Kościół św. Łazarza

Kup książkę

Poleć książkę

bezpieczną przystanią. Po śmierci Nazareńczyka Łazarza miano wygnać z Judei. Przybył na Cypr. Tradycyjnie uważa się go za pierwszego biskupa Larnaki (Kition). Szczątki świętego zabrano do Konstantynopola w roku 890. Co się z nimi stało, nie wiadomo. Według niektórych badaczy trop wiedzie do Francji. W kościele klasztornym St. Victor w Marsylii rzekomo przechowywana jest czaszka i część jednego z ramion świętego; reszta ciała miałyby się znajdować w kościele St. Lazare we francuskiej miejscowości Avallon. Najprawdopodobniej jednak francuskie relikwie to szczątki biskupa z Aix-en-Provence, żyjącego w V w. – także o imieniu Łazarz i również uznanego za świętego. W kościele w Larnace szacunkiem otacza się pusty sarkofag (w krypcie). Pod ścianą stoją wota – figurki z pszczelego wosku. Wiele osób, szczególnie kobiet, przesiaduje tu godzinami. Może ma to związek ze średniowiecznym przekonaniem, że we wnętrzu kościelnym nie biegnie czas, a człowiek się nie starzeje?

Warto zajrzeć do **przykościelnego muzeum**. Interesująca jest przede wszystkim kolekcja ikon. Przy samym wejściu pod niewielkim baldachimem znajdziemy

wizerunek św. Onufrego (Agios Onufrios) z roku 1646. W muzeum jest oczywiście wiele obrazów samego cudu w Betanii. „Wskrzeszenie Łazarza” z XVII w. (druga sala) przedstawia typowy motyw świadka zatykającego demonstracyjnie nos przy zawiniętym w całun ciele Łazarza.

OKOLICE

4 km na południe od Larnaki, w kierunku lotniska, znajduje się **★ Hala Sultan Tekke** **i** **otwarte: codz. IV–V i IX–X 8.00–18.00, VI–VIII 8.00–19.30, XI–III 8.00–17.00; wstęp bezpłatny**. Obecne sanktuarium jest z 1760 r. Wzniesiono je częściowo z budulca z kościoła rozebranego w pobliskiej wiosce Meneou. Według podań pochowano tu ciotkę proroka Mahometa – kobietę o imieniu Umm Haram. Nie bardzo tylko wiadomo, co miałyby ona robić na wyprawie wojennej w roku 649. Nie zginęła zresztą w boju, tylko spadając niefortunnie z muła. Jej grobu pilnują trzy wielkie głazy, z których jeden, spoczywający na dwóch pozostałych – jak wielokrotnie donoszono – unosi się czasami nad miejscem pochówku. Według tradycji kamienie przeniosły

z Palestyny anioły. Obok pochowano też Madię, drugą żonę (miał ich cztery) króla Hidżazu i emira Mekki Husseina (1854–1931). Kobieta ostatnie lata życia spędziła na wyspie i zmarła tutaj w 1929 r. Wszystkie miejsca w jakikolwiek sposób związane z osobą twórcy islamu są przez muzułmanów otaczane czcią i Hala Sultan Tekke nie jest żadnym wyjątkiem. Meczet (po rekonstrukcji z roku 1816) widać nawet z głębi z morza. W okresie, gdy ta część Morza Śródziemnego była wewnętrznymi wodami imperium Osmanów, statki przepływające w pobliżu na znak szacunku opuszczały banderę.

Hala Sultan Tekke leży nad słonym jeziorem, którego wygląd zależy od pory roku. Zimą zbiornik wypełnia się wodą i ma powierzchnię ok. 6 km². Latem wody wysychają, a z dna zbiera się setki ton soli. Pozytkiwało się ją z akwenu już za czasów Franków. Turcy przekazali prawa do jej wydobycia firmie angielskiej i produkcja w niektórych latach dochodziła do 10 tys. wagonów rocznie. Według lokalnej tradycji sól występuje tu za sprawą św. Łazarza. Spotkał on pewnego dnia kobietę jedzącą winogrona z rosnących tu krzewów. Na prośbę

▼ Hala Sultan Tekke

świętego o kiść odmówiła, twierdząc, że więcej soli był się z tej ziemi wydobyło niż wina. Na co św. Łazarz rzekł, iż od tej pory tak właśnie będzie. Nad brzegami jeziora odpoczywają dziesiątki gatunków migracyjnego ptactwa. Szczególnie flamingom nie chce się jakoś stąd odlatywać. Od czasu do czasu zajrzy tu samotny pelikan, symbolizujący – zdaniem starożytnych Hebrajczyków – opuszczenie.

8 km na południowy zachód od Larnaki, jadąc drogą B4 (po lewej stronie zostawiamy lotnisko), można zobaczyć wioskę **KITI**. Jej nazwa przypomina Kition, stąd podania głoszące, że założyli ją uchodźcy z tego miasta. Powodem, dla którego warto udać się do wioski, jest **★ Panagia Angeloktisti** **i** **otwarte: codz. 7.30–12.00 i 14.00–16.00; wstęp bezpłatny**, czyli kościół Najświętszej Maryi Panny Zbudowany przez Aniołów. Przypuszcza się, że świątynia ma ok. 1000 lat, ale została wzniesiona najprawdopodobniej na miejscu częściowo zachowanej poprzedniej (być może z V w. „naruszonej” przez Arabów w VIII w.). Absyde datuje się najczęściej na VI w. – pochodzi więc z poprzedniego kościoła, podobnie jak bizantyjskie mozaiki,

Kup książkę

Poleć książkę

Kup książkę

Poleć książkę

Cypr

- Kolorowe mozaiki
- Meczety i greckie kościołki
- Piaszczyste plaże
- Smakowity *halloumi*
- Gościnni mieszkańcy

foto. na okładce: Shutterstock.com

Cypr, często kojarzony jako miejsce narodzin bogini miłości Wenus, to prawdziwy kulturowy tygiel. Podbity przez Ryszarda Lwie Serce, przeszedł w ręce templariuszy. Ślady swojej obecności pozostawili tu Grecy, Persowie, Żydzi, Wenecjanie, Turcy, a nawet Anglicy. Niezwykłe stanowiska archeologiczne, pałace, świątynie i twierdze to tylko część zabytków, jakie czekają na spragnionych wrażeń turystów. Cypr to również słońce, plaże i sporty wodne. Warto się przekonać, że wakacje spędzone na wyspie zawsze będą zbyt krótkie.

 travelbook to Twój niezastąpiony towarzysz podróży. Wskaże najważniejsze atrakcje, podpowie, czego szukać poza głównymi szlakami, i wprowadzi w świat miejscowych obyczajów. Znajdziesz w nim opisy najciekawszych regionów i miast, a sprawdzone informacje praktyczne ułatwią zaplanowanie podróży. Przewodnik uzupełniają czytelne mapy, starannie dobrane zdjęcia i liczne ramki z ciekawostkami. Wszystko to w połączeniu z poręcznym formatem i atrakcyjną szatą graficzną sprawia, że Travelbook to najlepszy wybór dla ciekawych świata.

Nr katalogowy: 15866

 Księgarnia internetowa:
<http://bezdroza.pl>

 Zamówienia telefoniczne:
0 801 339900
 0 601 339900

 Bezdroża
Przewodniki Ludzi Ciekawych

Sprawdź najnowsze promocje:
👉 <http://bezdroza.pl/promocje>
Przewodniki najchętniej czytane:
👉 <http://bezdroza.pl/bestsellery>
Zamów informator podróżniczy:
👉 <http://bezdroza.pl/newsletter>

Helion SA
ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice
tel.: 32 230 98 63
e-mail: bezdroza@bezdroza.pl
<http://bezdroza.pl>

ISBN 978-83-246-8632-2

9 788324 686322 >

Cena 24,90 zł

PROGRAM PARTNERSKI

GRUPY WYDAWNICZEJ HELION

1. ZAREJESTRUJ SIĘ
2. PREZENTUJ KSIĄŻKI
3. ZBIERAJ PROWIZJĘ

Zmień swoją stronę WWW
w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

GRUPA WYDAWNICZA
 Helion SA